

TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
TÜRK KÜLTÜRÜ ARAŞTIRMALARI

YIL XV/1-2

1976

CENGİZ ORHONLU
HAYATI - ESERLERİ - ŞAHSIYETİ

Nejat Göyünç

13 Haziran 1976 Pazar sabahı *Milliyet* ve *Tercüman* gazetelerini okuyanlar beklenmedik ve acı bir vefat haberi ile karşılaştılar, âdetâ gözlerine inanamadılar. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'ndan verilen siyah çerçeveli bir ilân okuyuculara “*Yeniçağ Tarihi Kürsüsü Öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Cengiz Orhonlu'yu âni olarak kaybetmiş olmanın derin acısı*” ile merhumun defin töreninin anahatlarını duyuruyordu. Ölmek insanoğlu için mukadder bir şeydir. *Kur'ân-ı Kerim*'de de “*Her can ölümü tadıcıdır. ... Dünya hayatı aldanma metândan başka bir şey değildir.*” (*Âl-i İmrân sûresi*, 185. âyet, terc. Hasan Basri Çantay, *Kur'ân-ı hakîm ve meâl-i kerim*, 5. Baskı, İstanbul 1965) buyrulur. Bununla beraber, Cengiz Orhonlu'nun bu pek erken ve vakitsiz, 49 yaşındaki ölümü ile Edebiyat Fakültesi en değerli öğretim üyelerinden, araştırmacı ve âlimlerinden birini, birçok gençler en büyük destek ve hâmlerini, Türk Tarihçiliği en değerli ve en verimli genç elemanlarından birisini kaybetti. Hafta başında (14 Haziran 1976 Pazartesi) onu, bizim neslin en iyisini, ebedî âleme uğurlamak zorunda kaldık. Kendisini tanıyanlar sonsuz bir üzüntü ve kedere boğuldular. En yakın arkadaşına, kardeşine de ardından hakkında bir şeyler yazmak gibi zor bir görev düştü.

H a y a t ı : Cengiz Orhonlu 17 Temmuz 1927'de Tokat'ın Niksar kazasında doğmuştur. Babası İsmail Seyfettin Bey ilkokul öğretmeni idi. Annesi Melâhat Hanım ev kadınıdır. İki kız, dört kardeşin en büyükleridir. İlk öğrenimini İstanbul'da 61. İlkokul'da, orta tahsilini Kumkapı Ortaokulu'nda ve İstanbul Erkek Lisesi'nde tamamlamış, 1946'da bu okulu bitirerek (diploma numarası 2765'dir)

Tarih Dergisi, c.30, 1996 İstanbul, s.1-8

Dergi / Kitap
Kütüphanede Mevcuttur

28 ŞUBAT 1993

KAYBETTİĞİMİZ BİR DEĞER
CENGİZ ORHONLU

Şahabettin Tekindağ

Bugün, ruhu Tanrıya ulaşan, fakat hatırası ebediyyen aramızda yaşayacak olan genç ve değerli bir ilim adamını, iyi bir yetiştiriciyi, her şeyden önce karakter sahibi iyi bir insanı kaybetmenin derin acısı içindeyiz. Vakitsiz ölümü ile bizleri mateme boğan Prof. Dr. Cengiz Orhonlu, 1927 senesinin 17 Temmuz'unda Tokat'ta doğmuş ve 1945 senesinde İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirdikten sonra devam ettiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden 1951 ders yılında pekiyi derece ile mezun olmuştur. Mezuniyet tezi Yeniçağ Tarihi'nden olup, «Kabataş, Fındıklı, Salıpazarı, Tophane, Ayazpaşa semtleri» ne ait bir etüddür. 1951-52 senelerinde askerlik görevini yapan Orhonlu, 1953-54 senelerinde Başbakanlık Arşiv Genel Müdürlüğü'nde vazife görmüş, çalışkanlığı ile dik-kati çekerek 26.II.1954 de namzet ve 29.III.1955 de asil asistanlığa tayin edilmiş, 1958 de «Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretleri İskân Teşebbüsü, 1691-1696» adında hazırladığı tezi müteakip pekiyi derece ile Tarih Doktoru payesini almıştır.

1959-1960 seneleri arasında Canada Council'in verdiği bursu kazanarak görgü ve bilgisini arttırmak üzere Montreal'e giden Orhonlu, bu şehirdeki İslâm Tetkikleri Enstitüsü'nde araştırmacı olarak çalıştığı gibi, sahası ile ilgili derslere de devam etmiştir. Nihayet, «Osmanlı İmparatorluğu'nda Derbent Teşkilâtı» hakkında hazırladığı tez ile 1964 senesi Kasım'ında Doçent ünvanını almış ve 18 Şubat 1965 de 60 lira aylıklı kadroya geçerek tedarik faaliyetine başlamıştır. Bundan sonra yoğun bir faaliyet sonunda pek çok eser ve makale yayınlayan Cengiz Orhonlu, 1971 senesinde takdim tezi ola-

PROF. DR. CENGİZ ORHONLU

1927 — 1976

MAHMUT H. ŞAKİROĞLU

Gökyüzündeki yıldızların sayısını henüz erbabı bile öğrenememiş, insanoğlu bunların arasından çok azının ismini saptayabilmişken, her zaman saydıklarımızın da bir elin parmaklarını geçmediğini yakından biliriz. Çevremize baktığımız zaman da, ilgilendiğimiz alanda aklımıza gelen isimlerin sayısının ne kadar az olduğunu anlayınca endişe ederiz. Bunu da kusur olarak ya hafızamızda ararız veya toplumun çabuk unutma alışkanlığına bağlarız. Aslında hayatında meydana getirdiği ile gerçekten çevresine yararlı olan acaba kaç kişi geldiğini merak edebilir miyiz? Siyaset alanında, spor alanında ve hatta ilim alanında işgal ettiği mevkiin tam değerini veren kaç kişi ortaya çıkar? Rastlantıların, hatır ve iltimasların hak etmediği yere getirdiği insanların zaman çarkının sona ermesinden sonra unutulmanın korkunç girdabına, bazan yaşarken bile kapıldığını görünce kusur aranılması gereken hususlar çok daha başkadır. Sağladıkları olanakları cömertçe harcayanların, buldukları zemini iyi seçememelerinde hem kendileri hem çevreleri ne kadar kusurlu sayılırsa sayılınsınlar veya rastlantı desinler kendi bilecekleri hususdur. Fakat kişi kendisine tevdi edilen rütbe ve seviyenin tam hakkını verirse, hem hayatta hem de kendisinden sonra anılan bir ad bırakması doğaldır. İşte Haziran ayının ortalarında kaybedip ebedî istirahatgâhına yolcu ettiğimiz Cengiz Orhonlu, sahip olduğu mevkilere emin adımlarla ilerleyip, her zaman daha iyisini vermeğe ve yaratmağa çalışan bir isim olarak Türk tarihçiliği alanında imzasını ebedileştiren bir kişi idi. Sporcu bir vücudun üzerinde kocaman bir baş, yılların aklaştırdığı saçların örttüğü bir alın ve ilk bakışta dikkati çeken kalın camlı gözlüğün altında zekâ fışkıran bir çift göz. O heybetli görünüşe karşın karşısındakini daha ilk cümlesinden itibaren etkisi altına alan sıcak ve

T-T-K. Belleten, c. XL / sayı: 160,

Ekim - 1976, s. 669 - 686.

Dergi / Kitap
Kütüphanede Mevcut

05 AGUSTOS 1993